

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตัว
ของ นายจรรยา อินทจาร ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๒ - ๑๓/๒๕๕๑

เรื่องพิจารณาที่ ๑๕/๒๕๕๑

เรื่องพิจารณาที่ ๒๕/๒๕๕๑

วันที่ ๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ประเด็นวินิจฉัย

ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) ประกอบมาตรา ๒๖๗ เพราะเหตุผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งใด ในบริษัท เฟซ มิเดีย จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกันหรือเป็นลูกจ้างของบริษัทดังกล่าว หรือไม่

ความเห็น

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้
มาตรา ๑๘๒ บัญญัติว่า “ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นกรณีที่ดียังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท

(๔) สภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่ไว้วางใจตามมาตรา ๑๕๘ หรือมาตรา ๑๕๙

(๕) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๗๔

(๖) มีพระบรมราชโองการให้พ้นจากความเป็นรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๘๓

(๗) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๖๗ มาตรา ๒๖๘ หรือมาตรา ๒๖๙

(๘) วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๒๗๔ ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง

นอกจากเหตุที่ทำให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามวรรคหนึ่งแล้ว ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเมื่อครบกำหนดเวลาตามมาตรา ๑๗๑ วรรคสี่ ด้วย

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๒ มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรีตาม (๒) (๓) (๕) หรือ (๗) หรือวรรคสอง โดยให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ด้วย”

มาตรา ๒๖๕ บัญญัติว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้อง

(๑) ไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือข้าราชการส่วนท้องถิ่น

(๒) ไม่รับหรือแทรกแซงหรือก้าวก่ายการเข้ารับสัมปทานจากรัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ อันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน หรือเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รับสัมปทาน หรือเข้าเป็นคู่สัญญาในลักษณะดังกล่าว ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

(๓) ไม่รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เป็นพิเศษนอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ปฏิบัติต่อบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ

(๔) ไม่กระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา ๔๘

บทบัญญัติมาตรานี้มิให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภารับเบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ เงินปีพระบรมวงศานุวงศ์ หรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกัน และมีให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภารับหรือดำรงตำแหน่งกรรมการของรัฐสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา หรือกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งในการบริหารราชการแผ่นดิน

ให้นำความใน (๒) (๓) และ (๔) มาใช้บังคับกับคู่สมรสและบุตรของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา และบุคคลอื่นซึ่งมิใช่คู่สมรสและบุตรของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภานั้น ที่ดำเนินการในลักษณะผู้ถูกใช้ ผู้ร่วมดำเนินการ หรือผู้ได้รับมอบหมายจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาให้กระทำการตามมาตรา นี้ด้วย”

มาตรา ๒๖๗ บัญญัติว่า “ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๖๕ มาใช้บังคับกับนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีด้วย เว้นแต่เป็นการดำรงตำแหน่งหรือดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และจะดำรง

ตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใดก็ได้ด้วย”

พิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้บัญญัติ เรื่องการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ไว้ในหมวดที่ ๑๒ โดยความในตอนที่ ๒ ของหมวดนี้ ได้บัญญัติเรื่องการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ไว้ในมาตรา ๒๖๕ มาตรา ๒๖๖ มาตรา ๒๖๗ มาตรา ๒๖๘ และมาตรา ๒๖๙ สำหรับในส่วนของบทบัญญัติในมาตรา ๒๖๗ นั้น ได้บัญญัติห้าม นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจ โดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด บทบัญญัติในมาตรา ๒๖๗ มีเจตนารมณ์ ที่จะป้องกันมิให้มีการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนรวมกับประโยชน์ของส่วนบุคคล ซึ่งเป็นการกระทำ อันเป็นการต้องห้าม โดยการบัญญัติเป็นข้อห้ามไว้เพื่อปิดกั้นมิให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีกระทำการในลักษณะที่เป็นการอาศัยอำนาจหน้าที่หรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยอำนาจหน้าที่ในตำแหน่งไปแสวงหา ประโยชน์ส่วนตน หรือเพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งเป็นเรื่องที่ขัดต่อ หลักธรรมาภิบาล และกระทบกระเทือนต่อเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี อีกทั้งเพื่อให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีอุทิศและทุ่มเทเวลาให้กับการบริหารราชการแผ่นดิน อันเป็นภารกิจสำคัญ และเป็นภารกิจหลักตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายกำหนดไว้อย่างเต็มกำลังความสามารถ โดยได้กำหนด มาตรการบังคับและผลทางกฎหมายไว้ในมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ว่า การกระทำที่เป็นขัดกัน แห่งผลประโยชน์ตามมาตรา ๒๖๗ มาตรา ๒๖๘ และมาตรา ๒๖๙ ถือเป็นการกระทำอันเป็นการต้องห้าม และมีผลให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวด้วย

สำหรับคดีตามคำร้องนี้ ข้อเท็จจริงรับฟังได้ในเบื้องต้นว่า ผู้ถูกร้องตกลงเป็นผู้จัดรายการ ชิมไป บ่นไป และรายการยกโขยง ๖ โมงเช้า ให้กับบริษัท เฟซ มิเดีย จำกัด โดยบริษัทได้รับ ประโยชน์จากการโฆษณาในรูปแบบการทำรายการตามวัตถุประสงค์ของบริษัท ปรากฏตามคำให้การ ของนายศักดิ์ชัย แก้ววรรณิสกุล กรรมการผู้จัดการบริษัท และนางดาริกา รุ่งโรจน์ ซึ่งเป็นผู้รับจ้าง ทำบัญชีให้บริษัท โดยผู้กร้องเป็นผู้รับจ้างเป็นพิธีกรหรือผู้จัดรายการให้กับบริษัท เฟซ มิเดีย จำกัด ในรายการชิมไป บ่นไป และได้รับค่าจ้างตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๓ ในอัตราที่ใกล้เคียงกันโดยสม่ำเสมอ ตลอดมา และเริ่มจัดรายการยกโขยง ๖ โมงเช้า ตั้งแต่ปลายปี ๒๕๕๐ โดยทั้งสองรายการนี้มีได้ทำ เป็นสัญญาเป็นหนังสือแต่อย่างใด และปรากฏตามแบบยื่นรายการภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย ตามมาตรา ๕๕

แห่งประมวลรัษฎากร (ภ.ง.ด. ๓) ว่า มีการจ่ายเงินให้แก่ผู้ถูกร้อง วันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๐ จ่ายเป็นค่าแสดง ๑๔๗,๓๖๘.๔๒ บาท ภาษีที่หักและนำส่ง ๗,๓๖๘ บาท เป็นเงิน ๑๕๔,๗๓๖.๔๒ บาท และวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๐ เป็นค่าจ้างแสดง ๑๐๕,๒๖๓.๑๖ บาท ภาษีที่หักและนำส่ง ๕,๒๖๓.๑๖ บาท เป็นเงิน ๑๑๐,๕๒๖.๓๒ บาท รวมเป็นเงิน ๒๖๕,๒๖๒.๗๔ บาท เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๐ รวม ๒ รายการ คือ รายการแรกเป็นค่าแสดง เป็นเงิน ๑๐๕,๒๖๓.๑๖ บาท ภาษีที่หักและนำส่ง ๕,๒๖๓.๑๖ บาท เป็นเงิน ๑๑๐,๕๒๖.๓๒ บาท รายการที่สองเป็นค่าแสดง ๑๔๗,๓๖๘.๔๒ บาท ภาษีที่หักและนำส่ง ๗,๓๖๘ บาท เป็นเงิน ๑๕๔,๗๓๖.๘๔ บาท รวมเป็นเงินที่จ่ายให้ผู้ถูกร้องในวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๐ เป็นเงิน ๒๖๕,๒๖๓.๑๖ บาท และจ่ายให้แก่ผู้ถูกร้องเมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ เป็นค่าแสดงมี ๒ รายการ คือ รายการแรก ๑๔๗,๓๖๘.๔๒ บาท ภาษีที่หักและนำส่ง ๗,๓๖๘.๔๒ บาท เป็นเงิน ๑๕๔,๗๓๖.๘๔ บาท และรายการที่สอง ๔๒,๑๐๕.๒๖ บาท ภาษีที่หักและนำส่ง ๒,๑๐๕.๒๖ บาท เป็นเงิน ๔๔,๒๑๐.๕๒ บาท รวมเป็นเงินที่จ่ายให้แก่ผู้ถูกร้องเมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ รวมเป็นเงิน ๑๙๘,๙๔๗.๓๖ บาท รวมเป็นเงินที่บริษัท เพช มิเดีย จำกัด จ่ายให้ผู้ถูกร้องในเดือนเมษายน พฤษภาคม และตุลาคม ๒๕๕๐ เป็นเงินทั้งสิ้น ๗๒๙,๔๗๓.๒๖ บาท ส่วนรายการจ่ายเงินและรายการภาษีที่หักนำส่งตั้งแต่วันที่เดือนมกราคม ๒๕๕๑ และเดือนต่อ ๆ มา ไม่ปรากฏว่ามีรายการจ่ายเงินให้แก่ผู้ถูกร้อง

ผู้ถูกร้องให้การโต้แย้งว่า หลังจากที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแล้ว ผู้ถูกร้องไม่ได้รับค่าจ้างจากรายการชิมไป บ่นไป และรายการชกโขยง ๖ โมงเช้า พิจารณาแล้วเห็นว่า นายเรืองไกร ลีภิพัฒน์ ผู้ร้องที่ ๑ ได้ถามพันเอก สุชาติ ผ่องบุผิ ผู้แทนผู้อำนวยการสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง ๕ พยาน ในวันที่ศาลไต่สวน เมื่อวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๑ ว่า วัตถุประสงค์มาประกอบคำร้อง ปรากฏว่า ช่วงทำรายการ ผู้ถูกร้องได้สวัสดีผู้ชมรายการและบอกว่าสวัสดีปีใหม่ไทย เลือเป็นชุดซาฟารี หลังรายการเป็นภาพประกอบแล้วเปิดเพลงวันสงกรานต์ ผู้ดำเนินรายการนั่งแล้วมีพิธีรดน้ำคำหัว โดยผู้ร้องที่ ๑ เข้าใจว่าวันที่ออกรายการ คือ วันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๑ หรือถ้าเป็นเทปบันทึกก่อนประมาณ ๑ อาทิตย์ก็ประมาณไม่เกินวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๑ ที่มาออกรายการทางช่อง ๕ ทำให้เข้าใจได้ว่าผู้ถูกร้องกระทำในช่วงเวลาที่เป็นนายกรัฐมนตรีแล้ว โดยพันเอก สุชาติ ซึ่งเป็นพยานคนกลาง ตอบคำถามผู้ร้องที่ ๑ ว่า “ในช่วงดังกล่าวที่มาทำรายการเดือนเมษายน ขณะนั้นเราทราบที่ท่านเป็นนายกรัฐมนตรี” และก่อนที่ผู้ถูกร้องจะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ผู้ถูกร้องเป็นพิธีกรจัดทำรายการชิมไป บ่นไป และรายการ

ยกโขยง ๖ โมงเช้า ให้กับบริษัท เฟซ มีเดีย จำกัด อย่างสม่ำเสมอ โดยรับค่าจ้างในอัตราใกล้เคียงกันตลอดมา และบริษัทได้รับประโยชน์ในทางธุรกิจจากการโฆษณาในรูปแบบการทำรายการ ซึ่งมีผู้ถูกร้องเป็นผู้รับจ้างจัดทำรายการ และหลังจากที่ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแล้ว ปรากฏจากคำกล่าวของผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๑ ทางสถานีโทรทัศน์เอ็นบีที ในรายการสนทนาประสาสมัครผู้ถูกร้องได้กล่าวถึงรายการชิมไป บ่นไป และรายการยกโขยง ๖ โมงเช้า ว่า ผู้ถูกร้องถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้รับจ้างของบริษัท เฟซ มีเดีย จำกัด โดยผู้ถูกร้องได้สอบถามนักกฎหมายแล้ว ได้รับคำตอบว่าไม่ผิดกฎหมาย เนื่องจากการรับจ้างไม่ใช่ลูกจ้าง ซึ่งเป็นการกล่าวในทำนองที่ทำให้เข้าใจได้ว่า ผู้ถูกร้องยังคงจัดรายการทั้งสองรายการโดยเป็นผู้รับจ้างในขณะที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ซึ่งสอดคล้องกับคำให้การของนางดาริกา รุ่งโรจน์ พยาน ที่ให้การในชั้นไต่สวนต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า คำวิทยากรหรือค่าน้ำมันรถที่บริษัท เฟซ มีเดีย จำกัด จ่ายให้ผู้ถูกร้อง โดยพยานให้การว่า มีการจ่ายเงินให้แก่ผู้ถูกร้องเป็นค่าน้ำมันรถให้แก่ผู้ถูกร้อง ๒,๐๐๐ บาท ถึง ๓,๐๐๐ บาท และคำวิทยากรถือเป็นค่ารับจ้างโดยลงบัญชีเป็นค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด คือการจ่ายค่าน้ำมันรถ ซึ่งจะจ่ายกรณีที่มีการถ่ายทำรายการและในกรณีที่มิพริศรบางคนที่ไม่รับเงิน จะจ่ายเป็นค่าน้ำมันรถให้แล้วลงเป็นค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด สำหรับค่าจ้างพิธีกรหรือค่าจ้างแสดงของผู้ถูกร้องก่อนที่จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีนั้น จะจ่ายครั้งละเป็นแสนต่อครั้งที่ถ่ายทำรายการ และในการจัดทำรายการแต่ละครั้งมีค่าใช้จ่ายเป็นค่าวัสดุคิบบ ค่าเดินทาง และค่าจ้างพนักงานที่ไปร่วมถ่ายทำรายการ คือ พวกจัดคิว เห็นว่า ก่อนที่ผู้ถูกร้องจะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีผู้ถูกร้องได้รับค่าจ้างจากบริษัทอย่างสม่ำเสมอ เป็นจำนวนเดือนละไม่ต่ำกว่า ๘๐,๐๐๐ บาท ซึ่งปรากฏตามแบบแสดงรายการหักภาษี ภ.ง.ด. ๑ และคำให้สัมภาษณ์ของผู้ถูกร้องในหนังสือสกุลไทย ฉบับที่ ๒๔๕๓ ปีที่ ๔๗ ประจำวันอังคารที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๔๔ และเมื่อผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแล้ว ผู้ถูกร้องให้การต่อศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๑ ว่า ผู้ถูกร้องยังคงจัดรายการดังกล่าวต่อไปอีก แต่ให้การปฏิเสธว่า ไม่ได้รับเงินค่าจ้างและไม่ได้รับเงินค่าน้ำมันรถแต่อย่างใด พุทธิการณ์และการกระทำของผู้ถูกร้องดังกล่าว รับฟังได้ว่า หลังจากผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแล้ว ผู้ถูกร้องก็ยังคงจัดทำรายการชิมไป บ่นไป และรายการยกโขยง ๖ โมงเช้า และได้รับเงินเพื่อเป็นค่าน้ำมันไม่ต่ำกว่าครั้งละ ๒,๐๐๐ บาท ถึง ๓,๐๐๐ บาท และหลังจากที่ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแล้ว ผู้ถูกร้องยังคงเป็นพิธีกรหรือผู้จัดรายการชิมไป บ่นไป และรายการยกโขยง ๖ โมงเช้า การที่ผู้ถูกร้องให้การโต้แย้งว่าหลังจากที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแล้ว ผู้ถูกร้องไม่ได้รับเงินค่าจ้าง

จากบริษัท เฟซ มีเดีย จำกัด ทั้งที่ก่อนหน้าที่ผู้ถูกร้องจะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ผู้ถูกร้องได้รับค่าจ้างสูงถึงเดือนละไม่ต่ำกว่า ๘๐,๐๐๐ บาท อย่างสม่ำเสมอตลอดมาถึง ๘ ปี ทำให้การปฏิเสธของผู้ถูกร้องที่ว่า ผู้ถูกร้องไม่ได้รับเงินค่าจ้างการเป็นพิธีกรในรายการชิมไป บ่นไป และรายการยกโขยง ๖ โมงเช้า จึงมีข้อพิรุณและไม่น่าเชื่อถือ และไม่อาจรับฟังได้ พฤติการณ์และการกระทำของผู้ถูกร้องจึงรับฟังได้ว่า หลังจากที่ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแล้ว ผู้ถูกร้องได้รับจ้างบริษัท เฟซ มีเดีย จำกัด จัดรายการชิมไป บ่นไป และรายการยกโขยง ๖ โมงเช้าต่อไป ภายใต้การกำหนดรูปแบบรายการของบริษัท โดยผู้ถูกร้องได้รับค่าจ้างเป็นค่าตอบแทนจากการจัดทำรายการดังกล่าวที่สมฐานานุกรม และบริษัทก็มีรายได้หรือผลประโยชน์โดยตรงจากการมีผู้โฆษณาในรายการซึ่งมีผู้ถูกร้องเป็นผู้รับจ้างจัดทำรายการ

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยต่อไปมีว่า การที่ผู้ถูกร้องจัดรายการร่วมกับบริษัท เฟซ มีเดีย จำกัด ถือเป็นลูกจ้างของบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๗ หรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัติในมาตรา ๒๖๗ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดขึ้นเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ และการที่จะวินิจฉัยว่าการเป็นลูกจ้างของผู้ถูกร้องมีลักษณะเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ตามมาตรา ๒๖๗ นั้น ต้องมีลักษณะเป็นการกระทำที่เป็นการอาศัยอำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรี หรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยอำนาจหน้าที่ทั้งทางตรงและทางอ้อมไปแสวงหาประโยชน์ หรือเอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น อันเป็นประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยหลักธรรมาภิบาล ซึ่งแตกต่างจากการเป็นลูกจ้างตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือกฎหมายอื่นที่เป็นนิติสัมพันธ์ระหว่างเอกชนกับเอกชนในทางแพ่ง และมุ่งประโยชน์ตอบแทนกันระหว่างเอกชนต่อเอกชนเป็นสำคัญ

ข้อเท็จจริงรับฟังได้ตามคำชี้แจงของนายศักดิ์ชัย แก้ววรรณิสกุล กรรมการผู้จัดการ บริษัท เฟซ มีเดีย จำกัด ซึ่งชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า บริษัททำสัญญาเช่าออกอากาศรายการชิมไป บ่นไป กับสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ตามสัญญาที่ ๒๐๘/๒๕๕๑ ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๑ ถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๑ แพร่ภาพออกอากาศในวันเสาร์ที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๑ ถึงวันเสาร์ที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๑ ระหว่างเวลา ๑๖.๓๕-๑๗.๐๐ นาฬิกา รวมเวลา ๒๕ นาที โดยรายการชิมไป บ่นไป ที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕ รวม ๖ ครั้ง คือ วันเสาร์ที่ ๑๒ วันที่ ๑๕ และวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๑ และวันที่ ๓ วันที่ ๑๐ และวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๑ รูปแบบการดำเนินรายการ เริ่มต้นรายการจะปรากฏเสียงผู้ถูกร้องว่า “ผมสมัคร สุนทรเวช ถ้าท่านชอบผม กรุณาดูรายการผมด้วยนะครับ” ต่อจากนั้น ปรากฏภาพและเสียงว่า บริษัท เฟซ มีเดีย จำกัด ร่วมกับ

ผู้สนับสนุนรายการเสนารายการ “ชิมไป บ่นไป Prime Time Cooking” มีป้ายระบุว่าพิธีกรกิตติมศักดิ์ โดยเมื่อเข้าสู่รายการ ผู้ถูกร้องจะกล่าวนำรายการซึ่งมี ๓ ช่วง หลังจากนั้นโฆษณาสินค้าสนับสนุนรายการ ในขณะที่ดำเนินรายการทั้ง ๓ ช่วงเวลาดังกล่าว จะมีการโฆษณาสินค้าในรูปแบบต่าง ๆ เห็นว่า รูปแบบและลักษณะรายการชิมไป บ่นไป เป็นรายการที่กำหนดรูปแบบและกำหนดให้ผู้ถูกร้องกระทำ ตามที่บริษัทกำหนด ดังเช่น เมื่อเริ่มต้นรายการจะปรากฏเสียงผู้ถูกร้องว่า “ผมสมัคร สุนทรเวช ถ้าท่านชอบผมกรุณาดูรายการผมด้วยนะครับ” และเมื่อเข้าสู่รายการ ผู้ถูกร้องจะกล่าวนำรายการซึ่งมี ๓ ช่วง ลักษณะของการจัดทำรายการของผู้ถูกร้องเป็นการกระทำในลักษณะที่ร่วมกับบริษัทจัดทำ รายการ อันเป็นการกระทำกิจการในทางหาประโยชน์จากการโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้าให้แก่บริษัท โดยบริษัทเป็นผู้ใช้ให้ผู้ถูกร้องกระทำตามที่บริษัทกำหนดไว้ ไม่ว่าจะป็นเนื้อหา และรูปแบบที่ออกรายการ ในแต่ละครั้ง และการที่บริษัทเลือกผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำเนินรายการนั้น นายศักดิ์ชัย แก้ววรรณิสกุล กรรมการผู้จัดการ บริษัท เฟซ มิเดีย จำกัด พยาน ได้ให้การต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนของ คณะกรรมการการเลือกตั้งว่า พยานเชิญผู้ถูกร้องมาเป็นพิธีกร เพราะได้อ่านหนังสือชิมไป บ่นไป ที่ผู้ถูกร้องเขียน ทำให้พยานคิดว่าถ้าทำเป็นรายการทีวี คงได้รับความนิยมจากประชาชน ซึ่งจะมีผลให้ มีโฆษณาในรายการที่บริษัทจัดทำ โดยพยานเห็นว่า ผู้ถูกร้องมีความชำนาญด้านอาหารไทย จึงติดต่อให้ ผู้ถูกร้องมาจัดทำรายการ อันเป็นการกำหนดคุณสมบัติในการคัดเลือกผู้ถูกร้องเข้าทำรายการชิมไป บ่นไป และเมื่อผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีแล้ว ผู้ถูกร้องยังคงรับจ้างจัดทำรายการดังกล่าวต่อไปอีก โดยผู้ถูกร้อง ยังคงต้องกระทำการตามที่บริษัท เฟซ มิเดีย จำกัด กำหนดไว้ ทั้งเนื้อหาและรูปแบบในการออกรายการ แต่ละครั้ง และผู้ถูกร้องก็รับว่าเป็นผู้รับจ้างจัดทำรายการทั้งสองรายการให้กับบริษัทในขณะที่ยังดำรง ตำแหน่งรัฐมนตรี โดยบริษัทได้รับประโยชน์โดยตรงจากการรับจ้างของผู้ถูกร้อง และจากรายได้ที่ได้รับ จากการที่มีผู้โฆษณาสินค้าในรายการ โดยอาศัยภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือในตัวของผู้ถูกร้อง เป็นสำคัญ

พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และมีฐานะเป็นประมุขของฝ่ายบริหาร ซึ่งเป็นตำแหน่งที่มีเกียรติ การครองตนของนายกรัฐมนตรีจึงส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของผู้นำประเทศ ความเชื่อมั่นของประเทศ รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ประชาชน การที่ผู้ถูกร้องยังคงรับจ้างจัดทำรายการ ชิมไป บ่นไป และรายการยกโขยง ๖ โมงเช้า ในขณะที่ยังดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอยู่ จึงเป็นการรับจ้าง บริษัทเอกชนที่มุ่งหารายได้ในทางธุรกิจ โดยมีภาพลักษณ์ของประมุขฝ่ายบริหารและผู้นำประเทศติดไปด้วย

อันเป็นการเอื้อประโยชน์ในทางธุรกิจที่อาศัยคุณสมบัติและภาพลักษณ์ของผู้ถูกร้องเป็นหัวหน้า และเป็นสิ่งดึงดูดให้มีการโฆษณาในรายการดังกล่าว ดังเช่นที่ปรากฏจากการกล่าวนำในรายการชิมไป บ่นไป ตอนเริ่มรายการว่า “ผมสมัคร สุนทรเวช ถ้าท่านชอบผมกรุณาดูรายการผมด้วยนะครับ” การอาศัยภาพลักษณ์ของผู้ถูกร้องในขณะที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จัดทำรายการดังกล่าว เป็นการรับจ้างขณะที่เป็นนายกรัฐมนตรี โดยได้รับค่าจ้างจากบริษัท และเป็นการเอื้อประโยชน์ในทางธุรกิจให้กับบริษัท เฟซ มีเดีย จำกัด ให้ได้รับประโยชน์โดยตรงจากการขายโฆษณาในรายการที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้รับจ้างจัดทำรายการ โดยได้รับค่าตอบแทนจากบริษัท จึงมีลักษณะเป็นลูกจ้างของบริษัท เฟซ มีเดีย จำกัด อีกทั้งข้อเท็จจริงรับฟังได้ต่อไปว่า นายวิศิษฐ์ ลิ้มพะนะ ผู้จัดการทั่วไป ร้านง่วนสุน (๑๕๑๔) ซึ่งเป็นเจ้าของสินค้าพริกไทยตรามือ เป็นผู้สนับสนุนรายการชิมไป บ่นไป เดือนละ ๕๐,๐๐๐ บาท ส่วนรายการยกโขยง ๖ โมงเช้า เดือนละ ๕๐,๐๐๐ บาท โดยในระหว่างการจัดทำรายการ ผู้ถูกร้องเคยโฆษณาสินค้าในรายการ ดังเช่น ในรายการยกโขยง ๖ โมงเช้า ผู้ถูกร้องชูพริกไทยตรามือที่ ๑ แล้วกล่าวว่า ตรามือที่ ๑ ไม่ใช่ตรามือที่ ๓ หรือการใช้ลักษณะเด่นของใบหน้าของผู้ร้องเป็นภาพประกอบการประชาสัมพันธ์ในรายการ อันมีลักษณะเป็นการโฆษณาสินค้าในขณะที่ตนเองยังดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และหลังจากที่ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแล้ว นายวิศิษฐ์ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) และเป็นอนุกรรมการชมรมกอล์ฟ เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๑ ซึ่งปรากฏตามคำให้การของนายวิศิษฐ์ ต่อศาลรัฐธรรมนูญในชั้นได้สวนเมื่อวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๕๑ จึงรับฟังได้ว่า การรับจ้างจัดรายการ ชิมไป บ่นไป และรายการยกโขยง ๖ โมงเช้าของผู้ถูกร้องเป็นการกระทำที่มีลักษณะเป็นลูกจ้างของบริษัท เฟซ มีเดีย จำกัด และถือเป็นการอาศัยหรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยตำแหน่งหน้าที่หาประโยชน์ หรือเอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น อันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์สาธารณะ และขัดต่อหลักกรรมาภิบาล พฤติการณ์และการกระทำของผู้ถูกร้องดังที่ได้วินิจฉัยไว้ข้างต้น จึงเป็นการกระทำที่มีลักษณะเป็นลูกจ้างของบุคคล ซึ่งเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ และเป็นการกระทำอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๗ ประกอบกับมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗)

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ ได้กำหนดมาตรการบังคับทางกฎหมายให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวไว้หลายกรณี คือ (๑) ตาย (๒) ลาออก (๓) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก (๔) สภาผู้แทนราษฎรลงมติไม่ไว้วางใจ (๕) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม (๖) มีพระบรมราชโองการ

ให้พ้นจากความเป็นรัฐมนตรี (๗) กระทบการอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา ๒๖๗ มาตรา ๒๖๘ หรือมาตรา ๒๖๙ และ (๘) วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง เป็นบทบังคับเฉพาะตัวของผู้ที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี และตำแหน่งรัฐมนตรีตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว ย่อมหมายถึงผู้ที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีด้วย โดยบทบัญญัติดังกล่าวมีสภาพบังคับให้ผู้ที่พ้นจากตำแหน่งเพราะความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว และไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้อีกต่อไป เมื่อเกิดกรณีใดกรณีหนึ่งตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๘๒ (๑) ถึง (๘) จึงมีผลในทางกฎหมายว่า นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีผู้นั้นไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้อีก เพราะความเป็นรัฐมนตรีของผู้นั้นได้สิ้นสุดลงเฉพาะตัวแล้ว เมื่อผู้ถูกร้องเป็นผู้ที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้กระทำการที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ซึ่งเป็นการกระทำอันต้องห้าม ผู้ถูกร้องจึงต้องพ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีเป็นการเฉพาะตัว และเนื่องจากมาตรา ๑๘๐ วรรคหนึ่ง (๑) ได้บัญญัติว่า “รัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่งเมื่อความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลง ตามมาตรา ๑๘๒” ประกอบกับมาตรา ๑๘๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติต่อไปว่า คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ ดังนั้น เมื่อความเป็นนายกรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเป็นการเฉพาะตัวแล้ว จึงมีผลให้รัฐมนตรีทั้งคณะต้องพ้นจากตำแหน่งตามนัยมาตรา ๑๘๐ วรรคหนึ่ง (๑) ด้วย โดยคณะรัฐมนตรีที่เหลืออยู่นั้น ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๑ วรรคหนึ่ง

ด้วยเหตุผลดังที่ได้วินิจฉัยไว้ จึงเห็นว่า ผู้ถูกร้องกระทำการที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ และกระทบการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๗ ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องจึงสิ้นสุดลงเฉพาะตัว ตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) และเป็นเหตุให้รัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๘๐ วรรคหนึ่ง (๑) แต่ด้วยความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเป็นการเฉพาะตัว จึงทำให้เฉพาะรัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรีที่เหลืออยู่ยังคงต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๑

นายจรูญ อินทจาร

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ